

NİCE BAYRAMLARA...

Bayramların, eş, dost, akraba ziyaretleriyle Bayram gibi yaşandığı günlerde doğdum, büyüdüm ben. Ramazan'ın başında yaşanan yeme, içme, iftar davetleri vb. telaşı; on beşinden sonra sanki daha hızlı geçiveren günlerle yaklaşan veda vaktinin, inceden inceye hissedilen hüznüyle karışık bayram sevincine ve telaşına bıraktı yerini...

Yaklaşan veda vakti önce mahyalarla hatırlatılırdı. Yılda bir kez gelen on iki ayın Sultanını "Elem-siz kedersiz, kazasız belâsız senesine kavuşuruz inşallah!" dileğiyle uğurlamaya hazırlanırken, bayramı karşılama sevinci ve telaşı başlardı.

Evler bu kez bayram için dip köşe temizlenirdi. Ve başta çoluk çocuk olmak üzere bayramlık elbise, ayakkabı vb. telaşı başlardı bu kez de. Bayramda yeni bir şey giymenin sevap olduğuna inanıldığından, herkes karınca kararınca bu sevaptan nasibini almaya çalışırdı. Ama çocuklar, sağ elde baş parmak misali, her zaman öncelikliyidiler elbette.

Aslında oncağızları sevindir-

Belma AKSUN

mek de o kadar zor değildi. Ve de onların o sevinçle ışıldayan yüzlerini, gülen gözlerini görmek her şeye bedeldi doğrusu... Zaten en büyük mutluluk, sevdiklerimizi sevindirmek ve gülen yüzlerini görmek değil midir? Yeni alınan elbise, ya da ayakkabısını giymek

için sabırsızlanması, bayram sabahı giydiği yeni cicileriyle, sanki boyu bir karış büyümüş gibi afra tafra, kasıla kasıla dolaşması, ay-nadan beri gelmemesinin seyrine doyum olmazdı...

Bayram sabahlarının tarif edilemez, kendine has, bambaşka bir havası vardı. Diğer günler gibi bir gün değildi o; adıyla, sanıyla Bayram sabahıydı işte! Kahvaltı için, babaların bayram namazından dönmesi beklenir, daha sonra da ev halkının kendi aralarında bayramlaşma faslı başlardı.

Babam el öptürmeye baylırdı. Sanki ilk kez el öptürüyormuş gibi öyle bir coşkuyla uzatırdı ki elini... Hepimiz bayramlaşır ve bayram şekerini ilk tadanlar biz olurduk.

Çocuklar için Bayram demek, yeni ciciler giymenin yanı sıra, bayram bahşişi de demektir. Öpü-

len ellerle, bayram bahşişlerine de kavuşulurdu. Aslına bakarsanız, bayram bahşişlerinin harcanacağı yerler çoktan hazırdu...

Biz sadece ev halkından, yani babam, halam, annemden bayram parası alırdık. Bizimkilerin böyle bir kuralı vardı; ev halkı dışında kimseden, amcalardan, dayılardan vb. bile para almazdık. Para vermeye yeltenen yakınlarımıza:

-Lütfen para vermeyin, alışmasınlar. Sonra hep elinize bakarlar, derlerdi.

O günlerde dünya bu kadar "paragöz" de değildi doğrusu. En azından bizim dünyamız... Bugünkü çocuklar gibi pek öyle parayla haşır- neşir, içli dışlı da değildik biz. Paranın gücü ve değeri konusunda, enikonu safdirik, naiftik... Zaten parayla ne işimiz olurdu ki? Ailemiz her şeyimizi alıyordu... Dahası, benim çocukluğumda Konya'da öyle salıncaklı, dönme dolaplı, kaydıraklı maydıraklı vb. bayram yerleri filan da yoktu, benim bildiğim. Ya da vardı da benim bilmiyordum. Yani bayram bahşişlerini salıncağa malıncağa, dönme dolaba vb. binmek için harcayacak bir yerimiz yoktu bizim...

Ben bayram paramla balon alırdım. Balona bayılırdım. Bir bayram o kadar çok rengârenk balon almışım ki, yolda birinin bana:

-Satılık mı? diye sorduğunu hatırlıyorum.

- Yoo! demiştim, niye satayım?

Dediğim gibi balonu çok sevdim. Bayram paramın neredeyse hepsiyle balon alırdım. Yıllar sonra 19-20 yaşlarında filandım... Bir bayramda Ankara'ya gitmiştik. Doktor olan kuzenim ve 5-6 yaşlarındaki oğlu Ayhan'la Kızılay'da gezerken, ayaklı balonlar satan bir

baloncuya rastlamayalım mı? Büyülenmiş gibi, "zımk" diye durdum. Mukavvadan ayakkabıları olan kocaman balonların önünden ayrılmadım bir türlü. Renk renk balonları şişirmiş şişirmiş, kaldırıma dizivermişti adam. Balonları havaya atıyor ve balonlar havada salınıp sonra da ayakları üzerine "pat" diye düşüyor, haciyatmaz gibi öne arkaya sallanıyorlardı tatlı tatlı... Harika bir şeydi! Dayanamazdım. Benim çocukluğumda sadece yuvarlak, bir de uzun balonlar vardı...

Yaşıma başıma, 1.70'lik boyuma bosuma bakmadım ve hemen sarı renkte, kocaman bir ayaklı balon aldım ve mutlu mesut bağrıma bastım. Hayli zamandır dolaşıp durmaktan yorulmuştuk. Yol üstündeki bir pastaneye girdik. Balonu yanımdaki iskemleye koydum. Dışardan bakan, bizim küçük Ayhancığın sanıyordu balonu. Böylece zevahir kurtarılıyordu. Oysa benim ayaklı balonumdu o!

Erkeklerin Bayram Ziyaretleri

Konya'da, Bayramın ilk günü mahallenin erkeklerinin toplu halde ev ziyaretleri olurdu. Bizim eve kalabalık bir gurup halinde sabah saat 11 civarında gelirlerdi. Her ev gibi biz de kolonya, sigara ve bayram şekeri ikram ederdik. Bayram ziyaretleri malum, kısa olur. Sonra galiba babam da katılır diğer komşuları ziyarete giderlerdi.

Ramazan bayramının birinci günü böyleydi âdet. Kurban Bayramının ilk günü ise herkes kurban kesimiyle meşgul olurdu.

Ailenin büyükleri bizim evde olduğu için, öğle yemeğinde akraba ve taallukat bize gelir, yemeği

hep birlikte cümbür cemaat yedik. Bizim evde Ramazan Bayramı'nda öğle yemeğinde muhakkak nohutlu yahni, nohutlu pilav ve baklava olurdu. Zeytinyağlı bir yemek var mıydı? Hatırlamıyorum. Ama Ramazan Bayramı'nda muhakkak, birkaç tane karanfil atılarak pişirilen nohutlu yahni ve pilav olurdu. Halam, benim şerrimden soğanları bütün atardı tence-reye... Bilmiyorum, Kayserili olan dedemin geleneksel bayram yemeği miydi bu? Yıllar sonra bir araya geldiğimiz doktor amcamın evinde de bayramda nohutlu yahni piştiğini öğrendim. Kayseri'nin değilse de dedemin yemeğiymiş, demek. Ben hâlâ pişiriyorum. Atadan, dededen gelen bir âdet. Sürdürmek gerek elbette, değil mi?

Birinci bayram günü önemliydi benim için. Sonraki günler de Bayramdı Bayram olmasına ama birinci gündeki o terütazelik kalmıyordu. Ne olmasa, entariler kırışıp buruşuyor, ayakkabılar tozlanıyor, Bayram eskiyordu yani... Aslına bakarsanız, birinci bayram günü pek öyle gönlümüzce koşup oynamazdık da doğrusu. Ee, nasıl oynayacaktık a canım? Bayramlık cici entarilerimiz kırışır, buruşur, ayakkabılar tozlanırdı Allah korusun!? Tozlanan ayakkabılarımızı eğilip elimizle sildiğimizi bile hatırlıyorum... Çocukluk işte...

Kadınların Bayramı...

Konya'da kadınlarının bayramı uzun sürer, bitmek bilmezdi... Kadınların bayramı, üç günlük bayramdan sonra başlar ve neredeyse Kurban Bayramı'nın eşiğine kadar sürerdi... Günler, haftalarca süren, üstelik kısa bayram ziyaretlerinin aksine, enikonu uzun süren bayramlaşmalarla bayramın tadını,

enine, boyuna, kloşuna asıl çıkarlar kadınlarla çocuklardı.

Hiç unutmadığım, böyle bir bayram ziyaretini hatırlıyorum... O gün konu komşu, ağır ceza hâkimi Vahdi beyin eşi Hikmet hanım teyzeye bayramcı gitmiştik. O günlerde misafire kahve, sigara ve şeker ikram edilirdi. O yıllarda sigaranın sağlığa zararlı olduğu henüz keşfedilmemişti ve ikramda kusur etmemek için birkaç çeşit sigara bulundurulurdu evde. Hanımlar genellikle içimi daha hafif olan, kutusunda ince, uzun saplı kırmızı bir gelincik resmi bulunan Gelincik sigarası içerlerdi. Erkeklerse daha sert olan Bafra mafra gibi sigaraları tercih ederlerdi.

Hikmet hanım teyze Pendikli'ydi. Bizim mahallenin girişindeki ekmek fırınının az ilerisinde, köşe başında, bahçeli, yüksek duvarlı bir evde otururlardı. Bahçesinde çok nadide, az bulunur çiçekler vardı. Bilirsiniz, çiçek dediğiniz konu komşudan alınır, saksıya dikilir, yetiştirilir. Öyle parayla pulla çiçek satın almak gibi bir alışkanlık yoktu o günlerde. Sizin güzel bir çiçeğiniz varsa, isteyen komşunuza bir dal çelik ya da tohumundan verirdiniz, olur, biterdi.

Ama Hikmet hanım teyze çiçek konusunda pek hassastı ve de galiba biraz kıskanç. Kendinde olan çiçekten başkasında olsun istemezdi. Yani kimseye çiçek miçek vermezdi o. Sanırım huyunu bildiklerinden, kimse da ondan çiçek istemezdi.

Oysa çalınan çiçek tez tutar, derler. Babam doğduğunda küçük bir kız olarak ailemize katılan Ayşe ablamsa, resmen çiçek delisi, iflah ve ıslah olmaz bir çiçek hırsızıydı.

Hazineye girse metelik almaz ama çiçeğe dayanamazdı kadın. Gözden sürmeyi çekerdi Alimallah. Ne zaman, nasıl yapmışsa yapmış, Hikmet hanımın ateş kırmızısı, minicik çiçekler açan, gövdesi parmak kalınlığında kahverengi ve tepeden tırnağa sert dikenlerle kaplı olan kaktüs cinsi çiçeğinden bir çelik almayı başarmış. Hem de Hikmet hanım teyzenin ruhu bile duymadan...

Bir de baktık, o kahverengi gövdeli, ateş kırmızısı çiçekler açan diken, bizim evde saksıda büyüyüp güneşe karşı serenatlar yapmaya başlamasın mı? Çok değişik bir çiçekti ve kahverengi gövdesine iğne batırdığınızda, beyaz süt kıvamında bir sıvı çıkardı.

Ayşe ablam önceleri ihtiyatlı davranıp pek ortalara çıkarmadı, sokağa bakan pencereler bile koymadı saksısını. Çalıntı maldı ya! Uluorta sergilemek istemedi anlaşılan. Ama belli ki, her isteyene vermekten de geri kalmamış. Bir süre sonra bir de ne görelim? Neredeyse her evde bu ateş kırmızısı dikenli güzel, boy göstermeye, güneşe karşı mutluluk şarkıları söylemeye başlamasın mı?

İşittiğimize göre Hikmet hanım teyze küplere binmiş, “çalanın eli kırılın” filan diye beddualar bile etmiş. Ama çe faide? Atı alan Üsküdar’ı geçmişti bir kere... Hem çalan bilinmedi, hem de Ayşe ablamın eli meli kırılmadı Allah’a şükür. Ayşe ablama gelince... Galiba hiç kulak asmadı, üstüne bile alınmadı, umurunda bile olmadı... Zira ona göre çiçek çalmak mübahatı, suç muç değildi ki... Belki sevaptı bile, çiçeğin çoğalmasını sağladığı için...

Yıllar sonra, İstanbul’da Orta-

köy’de oturan halama misafir gittiğimizde halam bizi meşhur Vasıl’in Bahçesi’ne gezmeye götürdü. Evde Ayşe ablama sıkı sıkı tenbih ettik:

-Sakın ha, çiçek miçek çalmaya kalkıp da bizi gurbet elde rezil rüsvey etme!

-İyi! Anladık! Otuz here söyleyip durmayın! diye tersledi bizi.

Evet ama ona güvenilmezdi, çalar mı çalardı Alimallah! Bahçeyi benim markajımda dolaşmak zorunda kaldıydı. Gölgesi gibi hiç ayrılmadım di peşinden.

-Git başımdan! diyordu ama yoo, yağma yoktu. İşi şansa bırakmazdım.

Neysel, vukuatsız, kazasız, belâsız namusumuzla dolaşıp çıkmıştık bahçeden.

Akide Şekerinin Azizliği...

Nerede kalmıştık? Evet, konu komşu Hikmet hanım teyzeye bayram ziyaretine gitmiştik. Akide şekeri ikram etmişti, ben de bir tane akide almış, zevkle emip şekerin tadını çıkarıyordum.

Öyle oturduğu yerde mum gibi oturan, uslu, mazlum çocuklardan olmadığım için kıvıl kıvıl, ortalar da dolanıp dururken şeker boğazıma kaçırvermesin mi? Korkunç bir şeydi! Şeker soluk borumu tıkamıştı, nefes alamıyor, çırpınıyorum...

Hanımlar dizlerini dövüyor, halam:

-Gitti! Kız gitti! diye bağırıyordu.

Annem can havliyle kolumdan tuttu, iki bacağına arasına sıkıştırdı beni. Sadece yerdeki sobanın altına serilmiş muşambayı görüyor ve tepiniyordum. Dehşet bir

Ramazan ve Kurban bayramlarının ikinci günü ağabeyimin dostlarıyla bayramlaşma günüydü.

şeydi nefes alamamak... Annem başımı tuttu, iki parmağını ağzıma soktu ve soluk borumun ağzına yapışmış şekerini çekip çıkardı. Ve ben nefes alabildim. Ohh! Dünya varmış...

Annem lavaboda yüzümü yıkarken, o beni soluksuz bırakan beyaz akide şekerini gördüm. Annem bilerek milerek değil tamamen analık içgüdüleriyle, iki parmağını ağzıma sokmuş, şekerini çıkarmış ve beni ikinci kez hayata kavuşturmuştu. Ama kan, ter içinde kalmıştı. İkimiz de, üzerimizden kamyon geçmiş gibiydik... Neden sonra biraz sakinleşip kendine gelince:

-Küçük dilin arkasında soluk borusu varmış, meğerse... Nerden bileyim ben? Şekerini nasıl mıknaş gibi çekiyordu... Zor çekip çıkarabildim, dedi.

Bense hâlâ yaşadığım olayın etkisinde, şoktaydım. Kulaklarımda halamın:

"Gitti! Kız gitti!" çığlıkları, hatırımda sobanın altına serili sütlü kahverengi muşamba ve soluk alamadığım için tepinen ayaklarımın görüntüsü vardı.

Ertesi gün bütün vücudum baştan ayağa kırmızı döküntülerle

doluydu. Ve bir süre, her lokmada tekrar boğulurum korkusu yaşadım ben...

Aslında annem Allah'ın yardımıyla çok büyük bir iş başarmıştı. Zira aynı hafta, iki sokak ötemizde jimnastik hocası hanımın çocuğu, boğazına kaçan badem şekerini yüzünden, eczacının kucagında boğulup ölmüştü...

Yani ben ucuz kurtulmuştum...

En Sevdiğim Bayram Ziyareti

Benim en sevdiğim bayram ziyareti ise, Botsalı Hüseyin efendi amcanın evine Şerife hanım teyzelere yaptığımız ziyareti aslında. Şerife hanım teyze, çok sakin, terbiyeli, güler yüzlü ve sabırlı bir hanımdı. Onun hiç kızıp sinirlendiğini, kötü söz söylediğini görmedim ben. Her zaman sessiz, sakin, güler yüzlüydü.

Misafir odaları, aydınlık, büyükçe bir odaydı. Baş köşede üzeri halı kaplı, halı yastıklı, kırılentli bir sedir vardı. Halam genelde hep sediri tercih ederdi, tabii ben de yanından ayrılmazdım. Yerde ise, elbette taban halısı ve üzerinde Konya'nın, oturunca yumuşacık gömülüverdiğiniz, bordo zemini

Bu da bir başka bayram ziyareti. Kısa bayram ziyareti olmazdı bunlar. Bayram ziyaretlerine kimi zaman canlı müzik ziyafetleri eşlik ederdi...

iri çiçekli kumaştan yüzleri olan puf minderleri... Bayılırdım bu puf minderlere ama oturmamak hiç nasip olmadı.

Sedirin karşısındaki duvara dayalı ağır maun bir konsol vardı. Üzerinde de, iki tane, pembe camdan abajurları olan, ayaklı şık lambalar...

Benim bu ziyaretleri özellikle sevmemin sebebi ise, her defasında yenisi açılan Hacı Bekir'in o klâsik karışık şeker kutusuydu. Lokumu, badem şekeri, badem ezmesi, akidesi ve de özellikle benim tercihim olan, dört-beş fındığın bir arada yapışık olduğu buzlu gibi şekerlemeydi. Hüseyin efendi amca tüccardı ve sık sık İstanbul'a mal almaya giderdi. Besbelli her gidişinde birkaç kutu Hacı Bekir şekeri getiriyordu. Benim çok şaştığım, her seferinde kutunun ilk bize açılmasıydı. Her halde tesadüftü...

Konya'daki Gibi Kalabalık Bayram Ziyaretleri

Konya'da çocukluğumda yaşadığım o kalabalık bayram ziyaretlerini ben İstanbul'da, ağabeyimin uzun süren rahatsızlığı sırasında yaşadım. Ağabeyimin dostları, ar-

kadaşları, son gününe kadar fırsat buldukça onu ziyaret etmekten asla vazgeçemediler.

Ramazan ve Kurban bayramlarının ikinci günü, ağabeyimle bayramlaşma günüydü. Bu ikinci bayram günleri, yanılmıyorsam, Türk Ocağı'nda da geleneksel bayramlaşma günüymüş. Kimi bayramlar ziyaretçilerimizin sayısının otuzları geçtiğini hatırlıyorum. Bir keresinde otuz iki kişi birlikte gelmişlerdi. Bizim salon ağzına kadar dolmuş, yerlere oturmuşlardı. Evdeki irili ufaklı çay bardaklarının hepsini kullanmış, galiba zor yetiştirmiştik...

Kimi zaman özel konserlerin de verildiği, sazlı, sözlü toplantılar da oluyordu bunlar. Konyalı nezen Ömer bey ve oğlu Ahmet Erdoğanlar, TRT sanatçısı Hasan Semerkantlı'nın, ağabeyimin sevdiği şarkılar, naatlar ve ilâhilerden oluşan bu özel konserleri, ağabeyimin münzevi hayatına renk, müzik katıyordu. Bu canlı musiki ziyafetlerinden, meğer komşularımız da zevkle nasiplenirlermiş...

Kovidsiz, pandemisiz, sağlıklı, barış ve huzur içinde nice bayramlara...

1867 YILI BÜYÜK ÇARŞI YANGININDA HÜKÜMET KONAĞI YANDI MI?

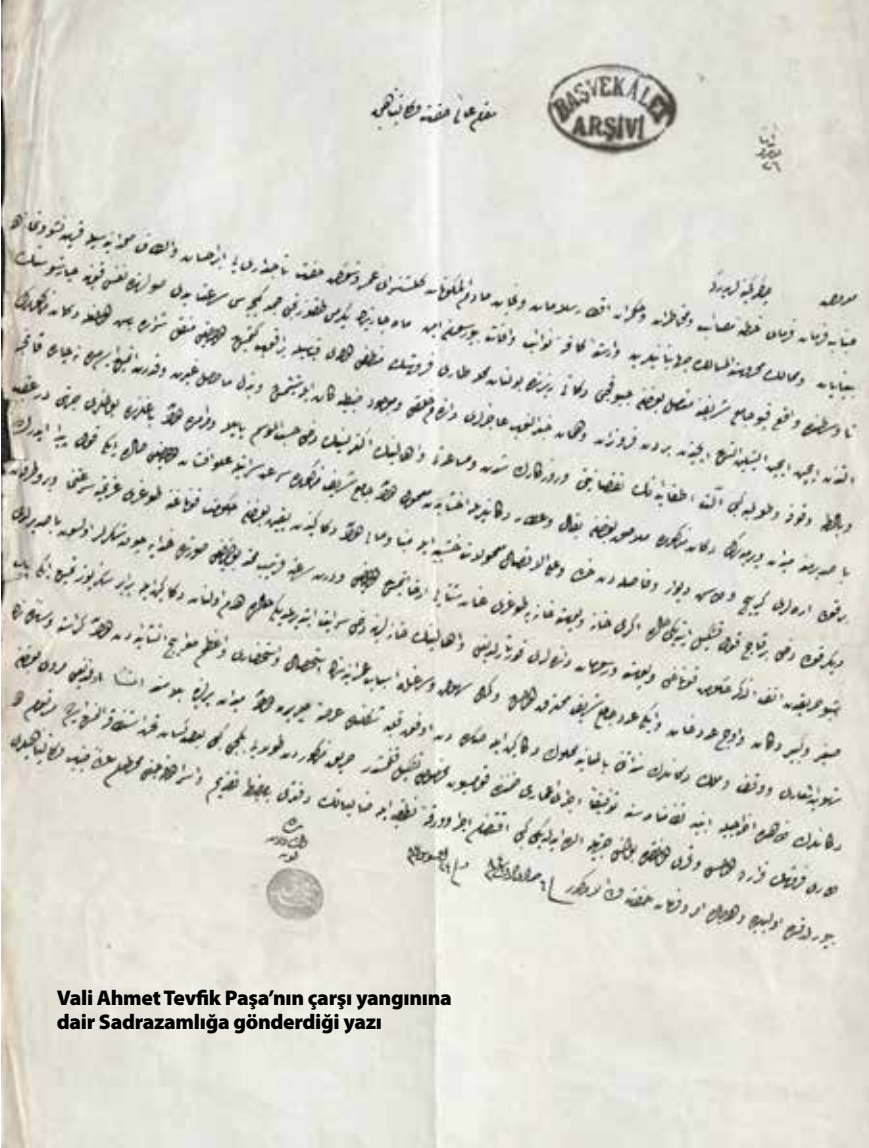

Ali IŞIK

Konya'da 1867 yılında Kapı Camii merkezli büyük bir yangın vuku bulmuştur. Vukua gelen bu çarşı yangını Konya basınında ilk kez Afif Evren (Yolcu, 1949) ve Mehmet Önder (Önder, 1949) yazmış olsalar da bunların yazdıkları, mezkûr hadiseyi bu isimlerden on üç yıl sonra yazıp yayımlayan Selçuk Es'in naklettikleri (Es, 1962) kadar etkili olamamıştır. Şa-

yet Evren ve Önder'in yazdıkları sonraki araştırmacılar tarafından görülmüş olsa idi bizim bu konuyu yeniden gündeme getirmemiz abesle iştiğal etmek, olacaktı. Zira gerek Evren'in⁽¹⁾ gerekse Önder'in yazıla-

(1) Afif Evren yazısında şer verdiği bir şer'î ilama göre yangın yerinin hudutları şöyledir: "Bakkalbaşu Hacı Mevlüd Ağa dükkânı önündeki kebir (büyük) taştan Kapu Camii şerifinin şarkı şimalisi tahtında [altında] (Ayaz zade) Elhac Mehmed Efendi'nin karşısındaki köşede vaki müezzin Derviş Mehmed'in dükkâ-

Vali Ahmet Tevfik Paşa'nın çarşının yangınına dair Sadrazamlığa gönderdiği yazı

Hükümet konağı yangını tarihinin not edildiği H 1305 tarihli Konya Vilayet Salnamesi.

rında yanan yerler arasında hükümet konağı zikredilmemiştir.

Es, yedi bölüm hâlinde yayımlandığı yazısında hiçbir referans belirtmeksizin bu vakaya dair işittiği rivayetleri duygu dünyasında renklen-

nından başlıyor; caminin şark kapısı pişgâhında [önünde] Çeçi zade Mehmed Ağa'nın kasap dükkânı sırasında olan sokak içindeki dükkânların 'Valide Hanı' kapısına kadar poyraz cihetini dolaşıyordu. Oradan mezkûr hanın kapısını geçerek kible tarafta birleşiyor, (Hacı Fettah Hanı) önünden şoseye ve orada şimalden Hacı'nın Mustafa'nın köşe dükkânına varıyordu. Buradan da garbde kabcı Abdüssamet dükkânı önündeki uzun caddede su akıntısından mezkûr caddenin son bulunduğu Bakkalbaşı Hacı Mevlüd Ağa'nın dükkânını buluyor, kibleten de Derviş Mehmed'in dükkânına bitişik bulunuyordu." (Yolcu, 1949). Evren'in naklettiği bu belgeyi Önder de yazısına almıştır (Önder, 1949).

dirip okuyucuya sunmuştur. Es, mezkûr yazısında bu yangında hükümet konağının da yandığını belirtir. İlerleyen yıllarda araştırmalarında Es'i referans alan araştırmacılar da hükümet konağının yandığını tekrarlamışlardır (Arabacı 1999: 54; Ürekli 2011: 65). Büyük çarşı yangınına dair kapsamlı bir makale, ardından da *Konya Ansiklopedisi* için bir madde kaleme alan tarihçi akademisyen Prof. Dr. Hüseyin Muşmal, makalesi ve ansiklopedi maddesinde belgeye dayalı olarak hükümet konağının yanmadığını ifade etmiştir (Muşmal 2008: 107; 2011: 299).

Biz de şunu baştan ifade etmeliyiz ki mezkûr yangında hükümet konağı (Bedelci Sarayı/Beylerbeyi Konağı⁽²⁾) yanmamıştır. Bu kesin ifademizin su götürmez delili ise dönemin Konya valisinin, vakanın henüz külleri soğumamışken, İstanbul'a arz ettiği yazısıdır. Evet, zamanın Konya valisi Ahmet Tevfik Paşa⁽³⁾, mezkûr yangının hemen akabinde yangında zarar gören esnafa yardım sağlanması talebiyle Sadrazamlık makamına gönderdiği resmî yazıda yangının ne zaman, nasıl çıktığını ve nerelerin yandığını açıkça belirtmiştir. Bu yazıya göre mezkûr yangın, H 1284 yılının Rebiyülevvel ayının yirmi dokuzuncu cuma gecesi [ezani saatle] saat yedi

(2) **Bedelci Sarayı/Beylerbeyi Konağı:** XVII. yüzyılda Konya'da Bedelci Mehmet Ağa Sarayı diye bilinen bir sarayda ikamet ettiği belirtilir. Sarayın ismi ile ilgili açık bir bilgi olmamakla birlikte Bedelci Mehmet Ağa isminde bir zatın konağı iken beylerbeyi için satın alınmış ve alışılmış eski ismi ile zikredilmeye devam edilmiştir. Bedelci Mehmet Ağa Sarayı'nın yerinin bugünkü hükümet konağının bulunduğu yer olduğu anlaşılmaktadır (Daha geniş bilgi için bk. Ürekli 2002).

(3) **Ahmet Tevfik Paşa** (ö. 1878): Burdur'da doğdu. 1284/1866 ile 1288/1871 yılları arası dört yıldan fazla Konya'da valilik yaptı. Paşa, bu görevinde oldukça başarılı oldu. Konya'ya ilk matbaayı kurdu. Burada *Konya vilayet gazetesi* neşredildi. Selçuklular zamanında mescide çevrilen ve Eflatun Mescidi olarak adlandırılan binanın sivri kubbe kısmı tadil edilerek üstüne eklenen aşıp bir kule üzerine çalar saat koydurdu. Devlet hastanesinin yapımına ilk adım da onun zamanında atıldı (Yaşar [2009]: 77).

[30 Ağustos 1867 Cuma gecesi saat 01.00] sularında Konya çarşısının ortasında bulunan Kapı Camii'ne bitişik tütüncü dükkânında başlamıştır. Dükkân sahibi, dükkânın alt tarafında bulunan mangalın ateşinin söndüğü zannıyla bırakıp gitmiş, iyice söndürülmeyen mangalın ateşi aniden parlayarak dükkânı sarmış. Yangını fark eden çarşı bekçisinin ev halkı ile zaptiyeye haber vermesiyle yetişenlerin bütün gayretlerine rağmen yeterince söndürme vasıtasının bulunmayışı yanı sıra rüzgârın da tesiriyle yangın büyümüş. Ahalinin ekserisinin de mevsim gereği yayla ve Meram'da olan bağlarında bulunmaları sebebiyle de yangına müdahalede yetersiz kalınmış. Yangın, çubukçu dükkânına bitişik bulunan bakkal ve aktar dükkânlarıyla ahşaptan yapılmış olan Kapı Camii'ne de sirayet etmiş, ardından iki kol meydana getirerek bir kolu araları kerpiç, taş duvar olmadığı gibi aralarında mesafe de bulunmayan ahşap dükkânlardan sonra süratle hükümet konağına doğru ilerlemiş. Beri taraftan diğer kolu da birkaç kol oluşturarak Eğri Han ve Postaneye doğru hızla yayılmağa başlamışsa da rüzgârın hafiflemesiyle dört saat süren yangın bastırılmıştır. Yangında sekiz yüz yetmiş iki adet küçük ve büyük dükkân, üç adet han ve iki adet cami-Kapı ve Yüksek⁽⁴⁾ camiler- yanmıştır.

Ahmet Tevfik Paşa'nın söz konusu olan yazısı şudur:

Bismihî

Re'sen

Numero/26

Makâm-ı Âlî-i Hazret-i Vekâlet-penâhiye

(4) Mezkûr yangın sonrası bu caminin yerine Aziziye Camii inşa edilmiştir.

Hükümet konağı yangınının tarihinin not edildiği sayfa.

*Ma'rûz-ı Çâker-i Kemîneleridir ki
...⁽⁵⁾ Mâh-ı cârîniñ yigirmi dokuzuncu cum'a gîcesi sâ'at yedi sularında nefsi Konya çarşûsınıñ tâ vasatında vâki' Kapu Câmî-i şerîfine muttasıl bulunan çubukcu dükkânı zîrinde bulunan mahalle târî furûsuñ muntafî oldu kıyâsile bırakub gitmiş olduğu mankal-ı şerâre-i baş olmağla dükkân-ı mezkûruñ altından için için işleyen Âteş içinden birden fûrûzân ve hemân haber alınub âcizleri dâ'irem halkı ve mevcûd zabıtagân ile yetişmiş ve bezl-i*

(5) Yazı başlangıcında padişahın övüldüğü cümleler atlandı.

mâhasal gayret ve kudret itmiş isem de ne çâre kanca ve balta ve kofa ve tulumba gibi âlet-i itfâ'iyyeniñ noksâniyyeti ve rüzgârın ve müsâ'adatı ve ahâlîniñ ekserisiniñ dahi hasbe'l-mevsim yayla ve Merâm'da olan bağlarında bulunmaları ciheti der-akab basdırmağa meydân virmeyerek dükkân-ı mezkûra mülâsk bulunan bakkâl ve attâr dükkânlarile ahşâbdan ma'mûl olan câmi'-i şerîf-i mezkûre sūr-at-i sirâyetile alev efsân olduğu hâlde iki kol peydâ iderek bir kolu araları kerpic ve taş dîvâr ve fâsıladan hâlî ve ale'l-ittisâl ma'mûlât-ı haşebiyye ile mebnâ ve mâlı olan dükkâkinden yakîn bulunan hükûmet konağına doğru azimete sūr-at-nümâ ve berü taraftan diğer kolu dahi birkaç kol teşkil itdiği hâlde Eğri Han'a ve Postahâneye doğru 'inân-şitâba irhâ itmiş olduğu ve dört sâ'ate karîb mümted bulunduğu sûretde Hüdâ'ya çok şükürler olsun basdırıldı işbu harîkden ânîfû'z-zikr hükûmet konağı ve posta ve rûsûmât dâireleri kurtarıldığı ve ahâlîniñ hânelerine dahi sirâyet itdirilmediği hâlde hedm olunan dekkâkin ile berâber sekiz yüz yetmiş iki bâb sagîr ve kebîr dükkân ve üç aded hân ve iki aded câmi'-i şerîf muhterik oldu ve kemâl-i suhûlet ve sūr'atle esbâb-ı umrâniyyeniñ istihzâl ve istihzârı e'azım-ı havâyiç-i inşâ'iyeden olan keraste ve sâ'ireniñ tehvîn-i iş'ârı ve vakıf ve mülk dükkânlarıñ senedâtını bi'l-mu'âyene memlûk dekkâkin ile sonradan ufak kulûbe şeklinde arsa-i mirîden olan meydân yerlerine bilâ-sened inşâ olduğu mervî bulunan dükkânlarıñ zahire ihrâcile ebniye nizâmnamesine tevfiķan icrâ-yı i'mârı zımnında komisyon-ı mahsûs teşkil kılınmıştır harîk-i mezkûrdan dolayı bekçi gibi ba'zı kesân tehassün-i istintâka alınmış ise de merkûm târî fûrûşuñ firârda olması ve taharrî olunmakta bulunması cihetile elde idildiği gibi iktizâsı icrâ ve varaka-i nutkiyye ile zâyîâtın defteri bi'z-zabt takdîm ve isrâ olunacağı memtûl-i alî-i cenâb-ı

vekâlet-penâhileri buyuruldukda olbâbda ve herhâlde emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emriñdir fi 6 Cemâziye'l-evvel sene 84 ve 24 Ağustos sene 83

Bende

Vâlî-i Vilâyet

Mühür: Ahmed Tefvik⁽⁶⁾

(BOA, A.}MKT.MHM.

/ 391-66, 18 Cemaziyelevvel
1284/17 Eylül 1867)

Konya'ya yeni bir hükümet ko-

(6) Günümüz Türkçesiyle:
Bismihî

Sayı/26

Vekâletin Koruyucusu [Sadrazam] Hazretlerinin Yüce Makamına

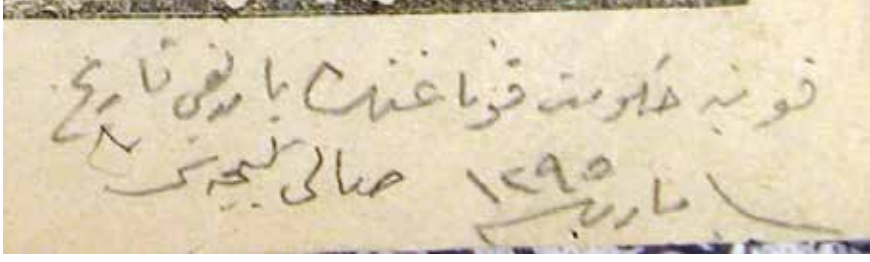
Değersiz Bendelerinin Dilekçesidir ki

... Geçen ayın [rebiyülevvel ayının] yirmi dokuzuncu cuma gecesi saat yedi [30 Ağustos 1867 Cuma gecesi saat 01.00] sularında Konya merkez çarşısının ta ortasında bulunan Kapı Cami-i şerifine bitişik bulunan çubukçu dükkânı alt tarafında bulunan, ateşinin söndüğü zannıyla bırakıp gittiği mangalın kıvılcım saçan alevi içinden için için işleyip birden parlayarak kısa zamanda dükkânı sarmış. Çarşı bekçisinin ev halkı ile zaptiyye haber vermesiyle yetişenlerin bütün gayretlerine rağmen kanca, balta, kova ve tulumba gibi itfaiye araçlarının eksikliği ve rüzgârın tesiriyle yangın büyümüş. Ahalinin ekserisinin de mevsim gereği yayla ve Meram'da olan bağlarında bulunmaları sebebiyle de derhâl yangın bastırılmamış, mezkûr dükkâna bitişik bulunan bakkal ve aktar dükkânlarıyla ahşaptan yapılmış olan mezkûr cami-i şerife de sirayet etmiş, ardından iki kol meydana getirerek bir kolu araları kerpic, taş duvar olmadığı gibi aralarında mesafe de bulunmayan ahşap dükkânlardan sonra sūr'atle hükûmet konağına doğru ilerlemiş. Beri taraftan diğer kolu da birkaç kol oluşturarak Eğri Han ve Postaneye doğru hızla yayılmağa başladığı ve dört saate yakın sürdüğü surette Hüdâ'ya çok şükürler olsun bastırıldı. Bu yangından -yukarıda bahsedildiği üzere- hükûmet konağı, posta ve rûsumat daireleri kurtarıldığı gibi halkın evlerine de yayılmadığı hâlde yıkılan dükkânlarla beraber sekiz yüz yetmiş iki parça küçük ve büyük dükkân, üç adet han ve iki adet cami-i şerif [Kapı ve Yüksek camiler] yandı. Tam bir kolaylık ve sūr'atle bayındırlık vasıtaları sağlanıp hazırlanmıştır. En büyük inşaat gereçlerinden olan kereste vesairenin kolaylaştırılması yazısı ve vakıf ve mülk dükkânların tapularını kontrol ederek malik olunan dükkânlarla sonradan ufak kulûbe şeklinde devlet arsasından olan meydan yerlerine tapusuz inşâ olduğu rivayet edilen dükkânların belirlenip çıkartılarak bina nizamnamesine uygun imarının yapılması için özel komisyonu oluşturulmuştur. Mezkûr yangından dolayı bekçi gibi bazı kimseler güzelce sorguya çekilmişse de anılan tütücünün firarda olması ve araştırılmakta olması sebebiyle elde edildiği gibi gereğinin yapıp zabıt evrakıyla zayıyatın defteri tutularak takdim ve gönderileceği yüce sadrazam hazretleri tarafından sağlamca buyurulduğunda o hususta ve her durumda emir ve ferman emir sahibi hazretlerindir. 05 Eylül 1867

Bende

Vilâyet Valisi

Mühür: Ahmet Tefvik

Hükümet konağı yangını tarihi notu .

nağı yapılmasını gerektirecek Bedelci Sarayı yangını ise münferit bir vakadır. Hicri 1300 [1883] yılı Konya Vilayet Salnamesinin Konya sancağının tanıtıldığı bölümde bu yangın zikredilir: “Merkez-i vilâyetiñ hükümet konağı ma’a harem dá’iresi tahtânî ve fevkânî olarak kırk elli bâb odayı müşt Emil mükemmel iken bundan iki buçuk sene akdem kazâ’en muhterik olarak yalnız on beş kadar odalı mahallî ve ma’a sandık odası bir evrâk mahzeni ile kârgîr birer de atik ve cedîd habshâne mevcûddur.”⁽⁷⁾ (Anonim 2012: 54) Bu salnamede yaklaşık bir tarihi verilen mezkûr yangının tama yakın tarihini 1305/1887-88 yılı Konya Vilayet Salnamesinin iç kapağının arka yüzünün en altına kara kalemle düşülen bir nottan öğreniyoruz. Bu not: “Konya Hükümet Konağı’nıñ yandığı târih fî Mart sene 1295 Salı gîcesi” şeklindedir (Anonim 1305: 2). Bu notun yönlendirmesiyle baktığımız H 1296/1879 M yılı Konya Vilayet Salnamesinde bu hususta bir bilgi yer almamaktadır. Müteakip yıla ait 13 Nu.lı Konya Vilayet Salnamesini ise mevcudu bulunamadığından görmemiz mümkün olamamıştır. Biz yine yukarıdaki nota dönersek Bedelci Sarayı yangını 1879 yılının Mart/Nisan ayla-

rında vukua gelmiştir. Türk Tarih Kurumu Tarih Çevirme Kılavuzunda yaptığımız çalışmada R 1295 yılı Martında; 6 Mart, 13 Mart, 20 Mart ve 27 Mart günleri Salı gününe tekbül etmektedir. Bu günler M 1879 yılı itibariyle de 18 Mart, 25 Mart, 01 Nisan ve 08 Nisan tarihlerine rast gelmektedir.

Kaynaklar:

- ANONİM (2012), *Hicri 1300 Konya Vilayeti Sâlnâmesi -16-*, (akt. Mehmet Emin Eminoğlu), Konya: KBB Yay.
- _____ (1305/1887-88), *Konya 1305 Sene Sâlnâme Def’a 21*, [Konya: Vilâyet Matba’ası].
- ARABACI, Caner (1999), *Geçmişten Günümüze Konya Ticaret Odası 1882-1999*, Konya: KTO Yay.
- ES, Selçuk (1962), “1284 Konya Çarşısı Yangını”, *Şehir Postası*, S 185 (17 Eylül), 187 (18 Eylül), 188 (19 Eylül), **189** (20 Eylül), S 190 (21 Eylül), **199** (22 Eylül), 193 (25 Eylül), s. 2, 3. (Gazetenin sayı Nu.ları düzenli değil.)
- MUŞMAL, Hüseyin (2008), “1867 Konya Çarşısı Yangını ve Etkileri Üzerine Bir İnceleme Denemesi”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C 32, Nu. 1 (Mayıs), s. 97-116.
- ÖNDER, Mehmet (1949), “Konya’da Osmanlı Devri Eserlerinden: Kapu Camii”, *Konya*, S 131-132 (Eylül-Ekim), s. 1-2.
- ÖNDER, Mehmet (1951), “Tarihi Tetkikler: Konya’nın Yakın Tarihinden Bir Yaprak / Yenilik Sever, İmarcı Bir Vali ve Konya’nın Atlattığı Büyük Yangın Tehlikesi”, *Yeni Konya*, S 640 (20 Mart), s. 2.
- ÜREKLİ, Bayram (2002), “Konya Beylerbeyi Sarayı”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S 7, s. 161-187.
- _____ (2011), “Bedelci Sarayı”, *Konya Ansiklopedisi*, C II, s. 64-65.
- YOLCU [Afif Evren] (1949), “Küçük Tetkikler-20: 1284 Yangını ve Kapu Camii Dükânları”, *Babalık*, S 7065 (05 Şubat), s. 2.

(7) Günümüz Türkçesiyle:

Vilayet merkezinin hükümet konağı ile harem dairesi aşağı ve yukarı kat olmak üzere kırk elli adet odayı ihtiva eden mükemmel [bir yapı] iken bundan iki buçuk sene önce kazaen yanarak yalnız on beş kadar odalı bölümü ve sandık odası, bir evrak deposu ile kâgir birer de eski ve yeni hapishane mevcuttur.

Dr.
Mehmet
Ali UZ

KONYA'DA ASIRLIK BİR ÇINAR

Saime Hanım'ın “Konya’da Asırlık Bir Çınar” kitabının üçüncü cildi de çıktı. Saime Hanım, bu seride tanınmış Konya ailelerini, lakapları ile birlikte şecerelerini kaleme alıyor. Aileler toplumun en küçük ve en önemli parçasıdır. Ailelerin sağlamlığı toplumu da güçlü kılar. Bunun için bizim güçlü aile yapımız dünyada örnek olarak gösterilir. Aile dağılırsa toplumda dağılır, sıkıntılar baş gösterir.

Toplumdaki

köklü aileler toplumun ilmine, irfanına, kültürüne ve ekonomisine hizmeti geçmiş ailerdir. Bunun için bunların yazılması ve kayıt altına alınması gerekir. Köklü aileler aynı zamanda bir birleriyle de akrabadır. Kız alıvermeler bu akrabalığı temin eder.

Saime Hanım, yıllardan beri sabırla ve büyük bir azimle aileleri kayıt altına alıyor. Aileleri yazmak kolay bir iş değildir. Bunun zorluğunu ehli bilir. Toplum da aileler arasında bağlar koptu, ilgi azaldı. İs-

tediğiniz bilgi ve belgelere zor ulaşıyorsunuz. Saime Hanım, sadece aileleri yazmıyor, dönemin kıyafetlerini de kayıt altına alıyor.

Saime Hanım Konya’da bir aile çınarı serisinin ilk iki cildinde de yüz yetmişe yakın aileyi anlatmıştı. Demek ki üç ciltte iki yüz otuza yakın aileyi anlatılmış oldu.

Saime Hanım, bu üçüncü ciltte de elli sekiz tanınmış aileyi kalem almış. Bu ailelerden bazıları şunlardır: Tenekeciler, Manavlar, Batmanlar, Saatçizadeler, Katırcılar, Koygunlar, Müftüler, Mumcular, Bıçakcızadeler, Güragaçlar, Müsevitzadeler, Helvacılar, Hacı Hafızlar, Hacı Kadirler, Küçükkeleşler, Çorapçılar, Köseleciler, Çöğenler bunlardan bazılarıdır.

Maalesef akrabalar arasında bağlar koptu. Aileler iki-üç göbek gerisini bilmiyor. Günümüzde aynı aileden gelen insanlar bile birbirini tanımıyorlar.

Meselâ babam bizim Tenekecilerle, Çekirdekçilerle, Abaoğulları ile ve Büyük Karpuzoğulları ile akraba olduğumuzu söylerdi. Fakat bu akrabalığın nereden geldiğini oda bilmezdi. Şimdi çocuklar bu ailelerle akraba olduğumuzu hiç bilmezler. Konya Müftüsü Abdullah Ulubay Hoca, Abaoğlu Mustafa Efendi’nin damadı idi. Ben İmam-Hatip’e gitmeden öncede de babam beni bayramlarda hocanın ziyaretine götürürdü. Sonra Abdullah Ulubay bizim kelimelerine geldi. Hocanın anlattığına göre eski-

den Meram’a yatıya misafirlığe gelirlermiş. Hoca bana bu akrabalıktan dolayı hısımlık diye hitap ederdi.

Bir gün Necati Çekirdekçi Bey, soylarının Hacı Kulluktan geldiğini söyleyince Çekirdekçilerle akrabalığımızın nereden geldiğini anlamıştım. Biz de Hacı Kulluk soyundan geliyorduk.

Demek ki babam bile fazla değil, üç nesil önceki akrabalık bağını bilmiyordu. Bunların akrabalar arasındaki bağın nasıl koptuğunu örnek olarak anlatmak için söyledim.

Saime Hanım, bu çalışması ile büyük bir boşluğu dolduruyor ve büyük bir ihtiyaca cevap veriyor. Kitap, kâğıt, baskı ve cilt bakımından da mükemmel... Kâğıt ve baskı fiyatları çok yükseldi. Bundan sonra nasıl kitap bastırılacak bilemiyorum. Bu yüzden Saime Hanım’da bu cildi çok mahdut sayıda bastırılmış. Yazma Eserler Kütüphanesi Salonunda yapılan kitap tanıtımı da çok mükemmel oldu.

Saime Hanım da her kitap için beşer yıl emek çektiğini anlattı. Bu gayret hakikatten her türlü takdirin üzerindedir.

Toplantıda kitabın editörü Prof. Dr. Caner Arabacı ve fakirde kısa birer konuşma yaptık. Toplantıya Meram Belediye Başkanı’nın katılması da takdir ile karşılandı. Aslında bu kitaplar gibi her kitabın, her Konyalının evinde bulunması gerekir.

Başta Saime Hanım olmak üzere kitabın basılmasında emeği geçen herkesi kutluyorum.

MERHUMU NASIL BİLİRDİNİZ? (14)

MOLLA MUSTAFA'NIN HANIMI

Kalenin bulunduğu alana Hisar denilirdi. Yüksekçe bir tepeydi. Eteğinde Karaman'ın en eski evleri bulunuyordu.

Evler, Anadolu'nun özellikli ev tipleriydi. Toprak alanlı, küçük avlulu, kamış çelenli evler. Varlıklı evlerin içi el ile oyulmuş ahşap süslemelerle bezenmişti.

Geçen zaman içinde asrileşen aileler orayı terk ettiler. Merkeze yakın bir yer edininip oraya taşındılar. Dolayısıyla Hisar, genelde yoksul ailelerin oturduğu bir yer haline geldi. Sokaklar bakımsız kaldı. Karaman'ın hemen koltuğunda bir köy oluştu.

Zıddıka hala Hisar'da otururdu. Onların burada oturması, yokluğun yanı sıra, daha önce şehre taşınmış eş-dost-akraba takımının da aynı çevrede oturuyor olmasıydı. Arabacı Seyit Ahmet, Reşit Hasan, Aladağ'ın ileri gelenleriydiler bir zaman ve şehre göçende buraya çökmüşlerdi. Onların varlığı önemliydi. Biraz da bunun için Hisar tercih edilmişti.

Yaşlı ve olağanüstü bir kadındı. Ağa kızıydı. Tanrı onun yüzünü hep tebessüm eder şekilde kalsın diye şekillendirmişti. Bütün yoksulluğuna rağmen hep tebessüm ederdi. Çakallar köyünden gelmişlerdi. Aladağ'ın şaşaalı zamanlarının bir kalesiydi Çakallar.

İki oğulları vardı. Biri okuyordu. Önce Karaman, sonra Konya ve daha sonra Ankara. Okuyan oğlu iyi gidiyordu. Ama az da olsa, takvi-

yeye, desteğe ihtiyacı vardı.

Anam tembih ederdi. Okul çıkışı elime üç-beş hediye bile denilmeyecek bir şeyler sıkıştırır, ona yollardı. Her seferinde uyarırdı. Gün görmüş iyi bir insan olduğunu, ailemizin büyüğü olduğunu ve ihmal edilmemesi gereken bir akraba olduğunu her seferinde hatırlatırdı. Babam ile amcazadeydiler.

Kocası Molla Mustafa, aksi bir adamdı. Sofuydu. Aladağ'ın eski kulağı kesiklerindendi. Huysuz tavrı yaşlılığında azalacağına artmıştı.

Dolayısıyla, bir birine zıt bu iki karakter yıllar boyu birbirlerine tahammül etmişler, günlerini sürükleyip bugünlere gelmişlerdi.

Kapı perişan bir kapıydı. Açık olmasıyla kapalı olması arasında pek bir fark olmazdı. Geniş bir avluya açılırdı. Ev, hastaneye bakan yamacındaydı Hisar'ın. Avluda her zaman yığılmış odun olurdu. Dışarıdaki "Aşene" (aşhane) mutfak avlunun bir köşesindeydi ve kullanılan mekâna uzaktı. Bir uzak köşede de helâ vardı.

Karanlık bir gecede sık sık tuvalete ihtiyacı olması gereken bu iki ihtiyarın o helâyı nasıl bulabildiklerini merak ederdim.

* * *

Gelişim hala için sevinme vakti olurdu. Sekiz-dokuz yaşında bir çocuğun dostluğu onu anlatılmaz mutlu ederdi. Ve girer girmez ikramlar başlardı. En iyi ceviz onlarda olurdu. Aladağ'ın ünlü "kızıl

Molla Mustafa dađlı bir asilzâdeydi.

**Zıddıka (Sıdıka) Hala bir ağa kızıydı.
Güzeldi ama ağa kızı olmak zordu.**

üzüm”ü onların evinde her zaman vardı.

Sırtını çığnememi isterdi.

Yaşlı vücudunu tahta zemine serdiği çulun üzerine uzatır :

- Şuraya bas oğlum, derdi.

Eliyle gösterdiği bölümleri dik katle çığnerdim.

Merasim belki on beş dakika sürerdi. Sonra dua ve tekrar ikram faslı başlardı. Anamdan duyduğum onunla ilgili efsaneler beynimde, iyi bir iş yapmış olmanın keyfini sürerdim.

* * *

Ağaların ve varlıklı ailelerin kızları şansızdır. Onlar yaşlı evlenirler. Ve bazan evlenirler. Ağa ailesinden kız istemek herkesin harcı değildir. Bazen bu cesareti gösteren olsa bile, aile, talepçinin sosyal konumunu hemen öne sürer, talep birinci başvuruda sona ererdi.

Zıddıka hala (esas ismin Sıdıka olduğunu biz bilmezdik) gençliğinde çok güzel, alımlı boylu-poslu bir ağa kızıymış.

İsteyenler, bu cesareti gösterenler olmuş, ama baba ünlü hacı

Mehmet Ağa “bunu duymamış olayım” terslemesiyle geriye çevirmiş gelenleri. Ve yaşı, o zamanlar için evlenme yaşının epey üzerine ilerlemiş. On dört - on beş olan kızların evlenme yaşı Zıddıka’da yirmiyeye yaklaşmış. Bu “evde kalmış” olmanın bir resmidir.

Komşu köyün eşrafı Topal Sabri dünür yollamış. Topal Sabri tamam da, kızı isteyen oğlan bir zıpır, bir kulağı kesik, bir yaman delikanlı. Herkesin bildiği ve çekindiği bir tip. Kızın babası “olmaz” demiş.

Aslında kızın da gönlü yok bu delikanlıya.

Ayın bulutların arkasına saklandığı, Yoncalı tarafından gelen rüzgârın kurt gibi uluduğu bir gece vakti Mustafa, yanında avanesi ile Zıddıka’nın bulunduğu obayı basmış ve Zıddıka’nın bileğine yapışmış. Sürümek istemiş onu. Zıddıka dal gibi bir genç kız, Mustafa çelimsiz bir delikanlı. Üstelik gönlü de yok kızın. Pabuç bırakır mı? Silkelemiş ve kurtarmış bileğini. Eşkiyalar bir – iki kurşun sıktıktan sonra, gelen yardımdan da çekinip çekilmişler.

Hacı Mehmet Ağa inadına dinlenmiş ama Topal Sabri ile olan dostluğu da epeyce zedelenmiş.

Aradan aylar geçmiş. Bir gün çevresiyle birlikte, at üstünde uzak bahçelerinden dönen Ağa, köyün dışında ve kabristanın yanında, ters yönde o da avanesiyle birlikte giden Mustafa'ya rastlamış. Ağa her zaman silahlı. Mustafa da öyle. Ağa atik davranmış ve Mustafa'nın üstüne doğru.. Sıkılmış silâhı.. ahlâr, vahlar içinde devrilmiş Mustafa. Avanesi kaçışverişmiş. Ağa ve yanındakiler vakur bir şekilde köye doğru atlarını sürmüşler.

Köye varanda Ağa, küçük kardeşini çağırılmış:

-Hakkı, Çakırşih'ta ben bir köpek öldürdüm. Var bak ne halt olmuş.

Hakkı ve birkaç kişi koşmuşlar. Ama vukuat yerinde kimseyi bulamamışlar. Ölmemiş Mustafa.

Yakınlardaki köye, Ağa'cı'ya götürmüş arkadaşları ve orada saklamışlar.

Sürüklenme bile olsa, bir kıza o mahrem eli değerse, kız tüm evlenme şansını yitirmiş sayılır.

Bu olaydan sonra Zıddıka'yı, güzel Zıddıka'yı kim alır?

Mecburiyetten de olsa, istemesinde de Zıddıka'yı Mustafa'ya vermişler.

Ve Mustafa, o zamanın imkânlarıyla medreselerde okumuş ve Molla Mustafa olmuş..

Zıddıka halanın kimileri için fevkalâdeden olan bu hikâyesi, o zamanlar için sıradan bir hâdiseydi ve neredeyse her kapının ardında böylesi hikâyeler yaşanmıştı..

* * *

Karaman'ın Hisar ve çevresinde, orta Anadolu'nun en zengin sivil mimari örnekleri vardı. Neredeyse her ev, bulunduğu küçük

alana göre düzenlenmişti ve bu hârîka bir lükstü. Yani ısmarlama elbise ile konfeksiyon arasındaki fark ne ise bu oydu. Zamanın ustaları, söz gelişi Şabap İbrahim, Şabap Mehmet kardeşler kendine saygılı ve bilgili usta mimarlar gibi, ailenin sosyolojik ve ekonomik durumunu irdeler, kendi görüşlerine göre, onlara elli yıllık bir perspektif hazırlar ve evi ona göre planlardı. Bu, şimdilerde zengin, çok zengin ailelerin sahip olabileceği bir lükstür ve Karaman'ın o gönlü zengin, bütçesi farklı aileleri bu lükse sahipti.

Daha sonra Karaman'ı yönetenler, bu zengin dokunun asla farkında olamadılar. Hisar evlerini, mahallelerini "burası viran olmuş" diyerek yıktılar, yerle bir ettiler ve bunu başarı bellediler.

Romanın yakılıp yok edilmesiyle Hisar'ın yıkılıp yok edilmesi aynı değerinde iki acı olaydır.

* * *

Zıddıka hala mı?

Okuyan oğlan önce baytar mektebini bitirdi. İyi bir evlilik yaptı. Okuluna hoca oldu ve devrin ünlü bir profesörü olarak, mütevâzi hayatını şimdi İstanbul'da sürdürmektedir.

Küçük oğlanı okutmak fırsatı bulamadılar. Zaten o da pek istekli olmadı. Memur oldu. Ve Konya'dan hayata el salladı.

Molla Mustafa ise, gençliğindeki ateşi yaşlılığında hala sürdürdü. Çıkışlar yaptı. Yaşlılığında hatta bir hapishane tecrübesi yaşadı. Kendi ifadesiyle orada kaldığı kısa süre içinde mahkûmları namaza alıştırdı ve göçtü.

Sevgili, güleryüzlü Zıddıka hala ise, yine sessiz, yine mütebessim, yine mütevekkil, Hisar'la birlikte erozyona uğradı, aşındı ve gelen hafif bir rüzgârla uçtu vardı gitti.